

انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله العالی)

رضا دوستدار^۱، نوید کامیاب^۲، حسن کلاکی کردکلائی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۱۶

چکیده:

پژوهش حاضر درصدد است معنا، چیستی، چرایی، و مؤلفه‌ها و ویژگی‌های انسجام ملی را در اندیشه حضرت آیت‌الله امام خامنه‌ای (مدظله العالی) و ابعاد مختلف موضوع را از منظر ایشان مورد واکاوی قرار دهد. از این رو، تحقیق حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال است که مفهوم انسجام ملی در اندیشه سیاسی حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله العالی) چه معنایی دارد؟ ابعاد و مؤلفه‌های آن چیست؟ عوامل و موانع مؤثر بر انسجام ملی در جامعه کدامند؟ و راهکارهای ارتقای انسجام ملی از منظر ایشان چه می‌باشد؟ روش پژوهش حاضر، کیفی و از نوع تحلیل مضمون (تحلیل تماتیک) می‌باشد. جامعه آماری در این تحقیق شامل تمامی سخنرانی‌هایی بوده که معظم له از سال ۱۳۶۸ تاکنون ۱۳۹۷ در خصوص انسجام ملی سخنرانی نمودند. بنابراین روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای به روش فیش‌برداری و مراجعه به منابع دست اول، یعنی سخنرانی‌های معظم له مستند به سایت ایشان می‌باشد. بنابراین روش تحلیل یافته‌ها، به شیوه تحلیل مضمونی با استناد به سایت مقام معظم رهبری و بیانات ایشان انجام گرفت. نتایج یافته‌های تحقیق در زمینه اندیشه سیاسی حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله العالی) آثار و عوامل سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را در انسجام ملی را نشان می‌دهد. مؤلفه‌های عوامل سیاسی شامل الف- رهبری و مرجعیت، ب- اتحاد میان قوای سه گانه و دستگاه‌های دولتی، و ج- مردم می‌باشد. همچنین عوامل اجتماعی شامل: الف) تشکیل اتحادیه‌های صنفی، و توجه به مشکلات مردم، ب) تشکیل هیأت‌های مذهبی و توجه به مسائل معنوی، و ج) ایجاد مراکز و کانون‌های تفریحی سالم می‌باشد. عوامل نظامی شامل: الف) همکاری و همدلی میان نیروهای مسلح و دولت، و ب) استقلال و آمادگی نیروهای نظامی در سیاست دفاعی کشور می‌باشد. همچنین عوامل فرهنگی و اقتصادی نیز دارای مؤلفه‌های مرتبط به خود می‌باشد.

واژگان اصلی: تحلیل مضمونی، اندیشه حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، انگیزه، انسجام ملی، اتحاد ملی.

۱. عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
rezadoustdar@gmail.com

۲. دانشجوی دکتری علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد، لامرد، ایران

۳. عضو هیئت علمی پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی فراجا، تهران، ایران

مقدمه

اندیشه‌های سیاسی بر پایه مبانی خاصی استوارند؛ اندیشمندان سیاسی در چارچوب این مبانی که همواره ریشه در دین یا مکتب خاصی دارند به ارائه عقاید خود می‌پردازند. امام خامنه‌ای (مدظله العالی) به عنوان یک اندیشمند و رهبر اسلامی جامع‌نگر، با اعتقاد به جامعیت دین، تفکر الهی را جامع و برخوردار از ساختارهای چندگانه سیاسی، اقتصادی، اخلاقی و ... می‌داند (خسروپناه، ۱۳۹۶: ۵۹). دو دوره اداره کشور در مقام ریاست جمهوری در شرایط سخت اوایل انقلاب اسلامی، مسئولیت مستقیم ایشان در دفاع مقدس، عضویت در شورای انقلاب و حدود سه دهه رهبری انقلاب اسلامی، اندیشه سیاسی معظم له را به مثابه نظام‌نامه انقلاب اسلامی قرار داده است. جامعیت اندیشه سیاسی ایشان در حوزه های فقهی، فلسفی، کلامی، اخلاقی، جامعه شناختی و روابط بین‌الملل که با عمل سیاسی تکمیل شده است، از ویژگی‌های اندیشه سیاسی ایشان است. (مهاجرنیا، ۱۳۹۳: ۲۴).

قاعداً هر نظام اجتماعی، برای بقا و تداوم حیات اجتماعی خویش، نیازمند آن است که شناخت کاملی از ملت خویش داشته باشد و دشمن خود را نیز به خوبی بشناسد، تا در مواقع لزوم با بسیج همگانی مردم بتواند تهدیدها را مهار سازد و با آنها مقابله نماید. از این‌رو برقراری وحدت و پیوند عمیق میان قشرهای مردم یکی از ضروریات انکارناپذیر جامعه قلمداد می‌گردد که به طور خاص باید مسئولان به آن توجه نمایند.

مقام معظم رهبری در خصوص ضرورت این مهم فرمودند: «من بر روی وحدت ملی تأکید بیشتری دارم، به خاطر اینکه امنیت هم ناشی از وحدت است، اگر وحدت نباشد، امنیت ملی هم به خطر می‌افتد و ایجاد ناامنی می‌شود».

در یک نگاه کلی می‌توان اهمیت و فواید انسجام ملی را در ابعاد و محورهای زیر خلاصه نمود:

۱. ایجاد همدلی و مشارکت میان قشرهای مختلف مردم و حضور در عرصه‌های گوناگون

اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و...

۲. جلوگیری از آسیب‌پذیری جامعه و پیروزی در برابر انواع تهاجمات داخلی و خارجی

۳. استعمارستیزی و برقراری عدالت اجتماعی

۴. نزدیک ساختن احزاب و گروه‌های سیاسی کشور به هم برای حل مشکلات جامعه

۵. ارتباط تنگاتنگ دولت و ملت

۶. اتحاد کلمه و ایجاد دولتی مقتدر

مقام معظم رهبری انسجام ملی را در میان قوای سه گانه به طور کامل ترسیم کردند و فرمودند:

«نمایندگان محترم ملت در مجلس شورای اسلامی، باید به دقت مراقب باشند که مبادا خدای نخواستہ اظهارات آنان، دلسردی و یأس را از تریبون عمومی مجلس، در سطح جامعه پراکنده سازد، بلکه قولاً و عملاً مظهر یکپارچگی ملت باشند... رمز موفقیت دولت و قوه قضائیه و مقننه، در پشتیبانی قاطبه ملت از آنهاست. مجلس شورای اسلامی، نقطه امید نظام و مظهر اقتدار و اختیار ملت است...».

همچنین در جای دیگر به نقش مردم در اتحاد و انسجام ملی در جمهوری اسلامی اشاره نموده و فرمودند: «جمهوری اسلامی به فضل الهی، به کوری چشم دشمنان و علی‌رغم وسوسه خناسان و اشکال تراشی اشکال‌تراشان بدپایله بی‌انصاف تا امروز مراحل زیادی را پیش رفته و با قدرت نیز پیش خواهد رفت... البته اگر مانع‌ها نبود، وضعیت از این خیلی بهتر بود... اگر اعمال غرض‌های دشمنان شناخته‌شده و نشده نبود، از این حالت خیلی بهتر بود. وحدت مردم محبت میان مردم و مسئولان عشق به راه خدا و راه اسلام و راه آن رهبر عظیم‌الشأن و عالیقدر، آن امام راحل ... مردم را پیش برده و حرکت داده است و این تلاش‌ها با ارزش است. آری در سایه چنین وحدتی، دولت و دستگاه‌های اجرایی کشور به ملت، و ملت به دولت دلگرم می‌شوند و با حفظ اتحاد کلمه و وحدت، در برابر تمام مصائب استقامت می‌کنند و تسلیم‌یادی و اجانب نمی‌شوند.

تحقیق حاضر به دنبال پاسخگویی به این سوال است که مفهوم انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه معنایی دارد؟ ابعاد و مؤلفه‌های آن چیست؟ عوامل و موانع مؤثر بر انسجام ملی در جامعه کدامند؟ و راهکارهای ارتقای انسجام ملی از منظر مقام معظم رهبری چه می‌باشد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

پژوهش حاضر درصدد است معنا، چیستی و چرایی انسجام ملی را در اندیشه رهبر معظم انقلاب مورد پرسش و پژوهش قرار دهد و ابعاد مختلف موضوع را از منظر ایشان مورد واکاوی قرار دهد. بنابراین سوالی که برای این پژوهش در نظر گرفته شده و به آن پاسخ داده خواهد شد، این است که انسجام ملی در اندیشه مقام معظم رهبری چه مفهومی دارد؟ هدف این است که این تحقیق و تحقیقات مشابه بتواند دغدغه مقام معظم رهبری را به صورت نظام‌مند و مکتوب به لایه‌های مختلف جامعه منتقل کند.

درحقیقت، این تحقیق می‌خواهد از طریق درک مفهوم انسجام ملی در اندیشه مقام معظم رهبری، چیستی و ابعاد موضوع را هم برای مردم و هم برای مسئولین در قالب مسأله و دغدغه رهبری مطرح نماید،

همه در جوانب و آثار موضوع تأمل کنند و اقدامات لازم را جهت مقابله با آن انجام دهند. لذا نوآوری این تحقیق، تبیین و تحلیل موضوع آکادمیک و نظام‌مند انسجام ملی و آثار و پیامدهای آن در اندیشه رهبر معظم انقلاب می‌باشد که تاکنون و علیرغم اهمیت این موضوع، در اغلب پژوهش‌ها مغفول مانده بود.

اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش، شناخت مفهوم انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) است در این راستا اهداف فرعی زیر نیز دنبال می‌شود: شناخت ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، شناخت عوامل مؤثر بر انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، شناخت آثار و پیامدهای انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، شناخت موانع و تهدیدات پیش‌روی انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)، شناخت راهکارهای تقویت انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی)

سؤال‌های پژوهش

سؤال اصلی پژوهش عبارت است از: مفهوم انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) چیست؟

همچنین پاسخ به سؤال‌های فرعی زیر نیز پیگیری خواهد شد: ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) کدامند؟ عوامل مؤثر بر انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) کدامند؟ آثار و پیامدهای انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) کدامند؟ موانع و تهدیدات پیش‌روی انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) کدامند؟ راهکارهای تقویت انسجام ملی در اندیشه سیاسی آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) کدامند؟

پیشینه تحقیق

ترکی (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان اتحاد ملی و انسجام اسلامی از منظر آیات، احادیث و روایات اسلامی «پیرامون انسجام ملی پرداخته است. اسلام به عنوان کامل‌ترین دین الهی همواره بر به کار گرفتن

اندیشه‌های روشن گرانه و آگاهی بخش و همچنین بیان حقایق تاکید داشته و یکی از راه‌های رسیدن به اتحاد و محبت و مهرورزی به یکدیگر را در این امور می‌داند. از جمله عوامل خارجی و درونی اتحاد و انسجام، اموری هستند که مشخصاً در قرآن ذکر شده است. به طور مثال در جای جای قرآن کریم، انسان‌ها امت واحد خوانده شده‌اند که این امر دلالت بر اهمیت اتحاد و هم بستگی دارد. قرآن موضوع پذیرش کامل دین اسلام را به عنوان یک عامل مهم و حیاتی اتحاد و انسجام بر می‌شمارد و در مقابل، عدم پیوستگی درونی انسان‌ها را جزء اصلی‌ترین موانع اتحاد و انسجام می‌داند. پژوهش حاضر با هدف بررسی آیات و روایات اسلامی در خصوص اتحاد و انسجام اسلامی و آثار و پیامدهای وجود وحدت اسلامی در میان امت مسلمان، انجام گرفته است. رویکرد در پیش گرفته شده مبتنی بر بررسی منابع کتابخانه‌ای و اسنادی است که در آن منابع مورد نظر مورد کاوش قرار گرفته تا یافته‌های تحقیق که حکایت از اهمیت بسیار بالایی اتحاد و انسجام اسلامی داشت، به دست آید.

ساعدی (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان بررسی نقش سازمان بسیج در انسجام ملی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران بر اساس نظریه وفاق ملی امام خمینی (ره) «پیرامون انسجام ملی پرداخته است. انسجام ملی در ایران با سیاست وحدت در تکرار محقق شده است. سیاستی که بر پایه‌ی حفظ هویت‌های متعدد قومی قبیله‌ای و فرهنگی و همچنین تقویت پیوندهای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی بین آنها قرار دارد. در عصر امروزی با در نظر داشتن شاخصه‌های وحدت ملی مانند ارزش‌های مشترک، روابط بین قومی، خرده فرهنگ‌ها، غرور و عزت ملی، محوریت منافع ملی، وحدت دولت و ملت و ... بهره‌گیری از روابط مختلف و عنصر گفت و گو، سازوکاری مناسب برای ایجاد همگرایی، پیوند و تعامل در جامعه محسوب می‌شود. با توجه به اینکه در جمهوری اسلامی ایران سازمان‌های مختلفی در تأمین هدف مذکور عمل می‌کنند بسیج به عنوان یکی از مهم‌ترین این سازمان‌ها شناخته شده است. امروزه تاکید بر نقش بسیج بیش از هر دهه دیگر امری ضروری است به دو دلیل اساسی: الف) مقابله با دشمنان خارجی ب) حل مشکلات داخلی (اقتصادی، مقابله با تهاجم فرهنگی و...) لذا با توجه به نقش و اهمیت بسیج در جمهوری اسلامی ایران در این مقاله با اتکا به نظریه اصل وفاق ملی امام خمینی (ره) تلاش می‌شود تا نقش موثر بسیج را در تحکیم اتحاد و انسجام ملی با عطف به وجود قومیت‌ها و فرهنگ‌های مختلف در کشور مورد بررسی قرار دهد. بدین منظور در تجزیه تحلیل مطالب ابتدا به پیشینه و اهداف بسیج پرداخته شده است و سپس شاخصه‌های وحدت ملی ایران مورد بررسی قرار گرفت و نهایتاً نقش آفرینی بسیج در وحدت و اتحاد ملی با توجه به وجود تنوعات قومی و فرهنگی مختلف مورد کاوش قرار گرفته شد.

خسروی و حسینی (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان نقش قومیت‌ها بر تقویت انسجام ملی» پیرامون انسجام ملی پرداختند. حاکمیت دولت در صورتی دوام می‌یابد که بستر امنی در سایه انسجام اقوام وجود داشته باشد تا دولت بتواند به وظیفه اصلی خود یعنی حفظ انسجام ملی در سایه همبستگی قومیت‌ها و گره خوردن آن به همبستگی ملی: عمل نماید. سرمایه‌گذاری و تدوین استراتژی برای تبیین نقشی قومیت‌ها، ایجاد و ارتقاء انسجام در سطح ملی از جمله تلاشی‌های دیرپای دولت‌های جدید به شمار می‌رود؛ به ویژه اینکه کمتر جامعه‌ای کاملاً همگون و فارغ از تنوع بوده است. گوناگونی و ناهمگونی در جوامع ملی عمده‌تاً شامل ابعاد و انواعی چون دینی، مذهبی، قومی، زبانی و فرهنگی می‌شود و در این صورت می‌توان جامعه ایرانی را جامعه‌ای با بیشترین تنوع ممکن دانست. بر این اساس، مقاله حاضر در پی تبیین نقش قومیت‌ها بر حفظ و ارتقاء و تقویت انسجام ملی است و این مهم را با محوریت بخشی به مسایل اقوام این امر از آن روست که به زعم نویسندگان، قومیت و تمایز قومی در ایران کنونی، مهم‌ترین عامل تضعیف‌کننده وحدت و انسجام ملی می‌باشد و از این رو می‌تواند بستری برای بروز خشونت داخلی و استفاده رقبای منطقه‌ای کشورمان باشد و در نهایت با مسأله قومیت‌ها و نقش آن بر تقویت انسجام ملی تاکید شده که هدف اصلی این تحقیق می‌باشد، سپس به زمینه‌های روانشناختی بروز بحران‌های قومی پرداخته شده و راه کارهایی جهت مقابله با آن ارائه شده است.

جعفری ترزق (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان بررسی و تبیین مبانی و مولفه‌های انسجام ملی در راه دستیابی به امنیت ملی پایدار با تاکید بر مسأله قومیت» پیرامون انسجام ملی پرداخته است. ترزق معتقد است که حاکمیت دولت در صورتی دوام و قوام می‌یابد که بستر اجتماعی امنی در جامعه وجود داشته باشد تا دولت بتواند به وظیفه اصلی خود، یعنی حفظ نظم و امنیت برای دستیابی به همبستگی اجتماعی در سطح ملی عمل نماید. امنیت یکی از نیازهای اساسی انسان و از شاخص‌های توسعه مدرن است و تامین نظم و امنیت فی نفسه از اهمیت فراوانی برای حیات جوامع بشری برخوردار می‌باشد. از مهم‌ترین لازمه‌های دستیابی به امنیت ملی پایدار، ایجاد انسجام ملی است. اگرچه یکی از متداول‌ترین شیوه‌های تامین امنیت در جوامع جهان سوم استفاده از عوامل قهرآمیز است؛ اما به تجربه ثابت شده است که به رغم سریع الوصل بودن امنیت از این نوع، پایداری و قوام آن کم و ناچیز است. ثبات و پایداری امنیت تنها از رهگذر نهادینه کردن آن در یک جامعه و احساس مشارکت و مسئولیت عمومی در قبال امنیت اجتماعی و ملی حاصل می‌شود. در این مقاله سعی شده است تا ضمن ارائه تعریفی از انسجام ملی و امنیت ملی ارتباط متقابل بین این دو مقوله مهم در جامعه امروز بررسی شود. در نهایت به

مسئله قومیت‌ها و تاثیر آن بر وحدت و امنیت ملی ایران تاکید شده که هدف اصلی این تحقیق می‌باشد. سپس به زمینه‌های روانشناختی بروز بحران‌های قومی پرداخته شده و راهکارهایی جهت مقابله با آن ارائه شده است. روش تحقیق به صورت تحقیقات بین رشته‌ای است و ابزار گردآوری اطلاعات بررسی اسناد و مدارک کتابخانه‌ای می‌باشد.

زارع نیستانک (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان نسبت هویت ملی و هویت قومی با وحدت و انسجام ملی «پیرامون انسجام ملی پرداخته است. هویت‌های قومی و نسبت آن با هویت ملی یکی از مسائل اساسی در کشورهای چند قومیتی به شمار می‌آید. چگونگی رابطه و مناسبات میان این دو نوع هویت اجتماعی می‌تواند بر روی همبستگی و انسجام ملی در این کشورها تأثیر بگذارد. هویت ملی در جوامع دارای تنوع قومی به عنوان یک عامل مؤثر در همدلی و انسجام ملی مطرح و قابل توجه می‌باشد. هویت ملی مجموعه‌ای از گرایش‌های مثبت نسبت به عوامل، عناصر و الگوهای هویت بخش یکپارچه در سطح یک کشور به عنوان یک واحد سیاسی است. هویت ملی دارای عناصر سازنده گوناگونی چون ارزش‌های ملی، دینی، فرهنگی، اجتماعی و انسانی و در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، تاریخی، سیاسی، جغرافیایی، زبانی و غیره است. هویت ملی از نظر جامعه‌شناسی به مثابه نوعی احساس و تعهد و تعلق عاطفی نسبت به مجموعه‌ای از مشترکات ملی جامعه است که موجب وحدت و انسجام می‌شود و دارای ابعاد مختلف خرده فرهنگ ملی، دینی، جامعه‌ای و انسانی است. هدف این مقاله بررسی نقش هویت ملی در همدلی اقوام ایرانی و انسجام ملی است. روش تحقیق توصیفی تحلیلی و روش جمع‌آوری اطلاعات بصورت کتابخانه بوده است. نتایج تحقیق بیانگر آن است که دستیابی به اتحاد و وحدت ملی در ایران که از تجمیع خرده فرهنگ‌های گوناگون قومی و مذهبی ایجاد شده است بیش از هر چیز به تحکیم مؤلفه‌های هویت ملی بستگی دارد و هویتی موفق و کارساز است که صفت ملی آن در برگیرنده تمام هویت‌های قومی، مذهبی و فرهنگی این سرزمین باشد و هویت ملی هم تنها در سایه اهتمام دولت به ایجاد شرایط عادلانه و برقراری روابط احترام آمیز و به رسمیت شناختن لایه‌های فرهنگی و هویتی و حقوق سیاسی اجتماعی اقوام مختلف پدیدار خواهد شد. هرگاه حاکمان ایران بر تجمیع و تحکیم کلیه مؤلفه‌های هویت ملی ایرانی که در بردارنده نوعی وحدت در عین کثرت و کثرت در عین وحدت بوده است، اصرار ورزیده، به کثرت اقوام درون جامعه ایرانی احترام گذاشته، پایه‌های وحدت ملی مستحکم‌تر شده و انسجام ملی دوام بیشتری یافته است. هرگاه حکومت‌های ایرانی از توجه به همسازی لایه‌های مختلف هویتی جامعه ایرانی عدول کرده و در طراحی سیاست‌ها و اجرای

برنامه‌ها بخشی از آن را نادیده گرفته یا نفی نموده‌اند، به وحدت ملی ایران خدشه وارد شده است. ضابط پورکاری و رزاقی (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان رهبری و مدیریت اسلامی با تأکید بر اتحاد ملی و انسجام اسلامی» پیرامون انسجام ملی پرداخته‌اند. از آنجا که مدیریت اسلامی شیوه خاصی از رهبری است که مبتنی بر مبنای فکری و عقیدتی اسلامی می‌باشد یکی از راهبردهای مهم رهبری الهی، ایجاد اتحاد و انسجام اسلامی و یا به عبارتی دیگر، تشکیل امت واحده‌ی اسلامی است. از این رو سوال اصلی پژوهش حاضر این است که نقش رهبری در ایجاد تقویت و توسعه اتحاد ملی و انسجام اسلامی چیست؟ مفروض ما این است که رهبری اسلامی در کنار برخی از باورها در ایجاد وحدت و هم‌گرایی میان مردم، نقش مهم و تأثیرگذاری داشته تا آنجا که شناخت و معرفی آن، می‌تواند حرکت مردم و جامعه را به سوی وحدت و اتحاد دو چندان نماید و لذا سعی نمودیم در این مقاله پس از تبیین مفاهیم، خاستگاه رهبری و مدیریت و جایگاه و اهمیت رهبر از دیدگاه قرآن و عترت، به چنین نتیجه‌ای دست یابیم که رهبری جامعه اسلامی همچون انبیاء و ائمه (ع) می‌تواند در ایجاد تقویت و توسعه اتحاد ملی و انسجام اسلامی در زمینه‌های مختلف، سیاسی و حکومتی، فرهنگی و عقیدتی و ارزشی و اجتماعی نقش به‌سزایی داشته باشد.

مبانی نظری تحقیق

رهبر معظم انقلاب همواره بر وحدت و انسجام ملی تأکید دارند. ایشان راز و رمز پیشرفت کشور را در حفظ وحدت و همبستگی می‌دانند و در همین زمینه می‌فرمایند: پیشرفت در وحدت و انسجام ملی؛ چیزی است که دشمنان از اول انقلاب سعی کرده‌اند آن را به هم بزنند؛ اما خوشبختانه ملت ما اتحاد و انسجام خود را با همه زمینه‌هایی که ممکن بود برای تفرقه مورد سوء استفاده قرار بگیرد، حفظ کرده است؛ این را ما با هرچه بیشتر کنیم و ارتقاء ببخشیم.

منظور ما از وحدت چیست؟ یعنی همه مردم یک جور فکر می‌کنند؟ نه. یعنی همه مردم یک جور سلیقه سیاسی داشته باشند؟ نه. یعنی همه مردم یک چیز را، یک شخص را، یک شخصیت را، یک جناح را، یک گروه را بخواهند؟ نه. معنای وحدت این‌ها نیست. وحدت یعنی نبودن تفرقه و نفاق و درگیری و کشمکش. حتی جماعتی که از لحاظ اعتقاد دینی نیز مثل هم نیستند، می‌توانند اتحاد داشته باشند؛ می‌توانند کنار هم باشند؛ می‌توانند دعوا نکنند....

مقام معظم رهبری افزون بر تأکید به ضرورت حفظ وحدت ملی و انسجام بین‌آحاد مردم و تبیین

فوائد آن، به مفهوم وحدت نیز پرداخته‌اند. ایشان در این باره فرموده‌اند: وحدت ملی همان چیزی است که می‌تواند پشتوانه همه تلاش‌های دولت‌مردان و مبارزان و دل‌سوزان این کشور و این انقلاب باشد. بدون وحدت ملی این کشور بزرگ‌ترین نیروی خود و مایه عظمت خود را نخواهد دانست. وحدت ملی شعار اساسی و حیاتی برای کشور ماست و مخاطب این شعار افراد خاصی نیستند همه هستند آحاد مردم مسئولند وحدت ملی برای همه ملت شعار بزرگی است...

همچنین در بیاناتی دیگر می‌فرمایند: آن چیزی که می‌تواند جلوی تهاجم گستاخانه آمریکا را بگیرد، فقط و فقط وحدت ملی و وحدت کلمه است. آنها در هر جا بخواهند قدم بگذارند، اول باید ایجاد تفرقه کنند. وسیله موفقیت آنها، وجود اختلاف در صفوف داخلی ملت‌هاست. هر جا توانسته‌اند زورگویی و اعمال خشونت کنند، اگر دقت کنید، می‌بینید بین صفوف ملت شکاف وجود داشته است. آن جایی که وحدت کلمه باشد، اینها جرات نمی‌کنند نزدیک شوند. علاج مقابله با تهدیدهای آمریکا عبارت است از وحدت ملت، وحدت مسئولان، مراعات جناح‌های مختلف سیاسی و گردآمدن حول همان محورهایی که امام بزرگوار ما به عنوان اصول این انقلاب و نظام معین کرده و مورد قبول این ملت است؛ همان چیزهایی که ملت برای آن فداکاری کرد.

رهبر فرزانه انقلاب بارها بر همبستگی مردم و قوای سه گانه تاکید کرده اند، ایشان در همین زمینه می‌گویند: همبستگی با قوای سه گانه‌ی کشور باید روزبه روز بیشتر شود، باید کمک بشوند؛ به خصوص قوه مجریه که بارهای زیادی را بر دوش دارد. این شایعه درست کردن و زحمات را ندیده گرفتن، به هیچ وجه صلاح کار کشور و آینده کشور نیست.

در بیانات مقام معظم رهبری آثار اتحاد و انسجام ملی را می‌توان در موارد زیر مشاهده نمود:

۱- ایجاد همدلی و مشارکت میان قشرهای مختلف مردم و حضور در عرصه‌های گوناگون اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... در پرتو این مهم است که قشرهای مختلف مردم، دست در دست هم می‌نهند و برای سازندگی کشور خویش گام‌های مؤثری برمی‌دارند.

وظیفه امروز مردم این است که اولاً، وحدت و صفا و برادری را با همه وجودشان حفظ کنند و... ثانیاً، ملت ایران گوش به زنگ باشند تا آنجایی که انقلاب و نظام حضور آنها را لازم می‌داند در صحنه حاضر باشند... با حضور آگاهانه و مخلصانه شما، تمام مشکلات ریز و درشت این کشور و ملت برطرف خواهد شد.

مقام معظم رهبری حضور مردم در صحنه‌های مختلف اجتماعی — که جز به وسیله برقراری

وحدت در بین آنان میسر نمی‌شود - را راز بزرگ غلبه بر مشکلات معرفی کرده و تأکید فرموده است: در سایه این وحدت است که ما بارها و بارها تودهنی به دشمن زده‌ایم.

۲- جلوگیری از آسیب‌پذیری جامعه و پیروزی در برابر انواع تهاجمات داخلی و خارجی: وقتی وحدت و همدلی میان تمامی مردم برقرار باشد، مردم آن کشور، براساس پابندی و التزاماتی که نسبت به میهن، ناموس، رهبر و سرمایه کشورشان دارند، اجازه نمی‌دهند هیچ‌گونه لرزشی در درون خود نسبت به وفاداری به اصول اسلامی به وجود آید و قرص و محکم در برابر همه نوع تهدید، اعم از داخلی یا خارجی، مقاومت می‌نمایند.

علت اینکه ما ملت ایران، در ده سال بعد از انقلاب توانستیم در مقابل تهاجم گوناگون دشمن - با همه مشکلات آن - بایستیم و مقاومت کنیم و ضرر بیشتری متوجه آنان نکنیم، این است که به برکت دین و ایمان و انقلاب و اسلام و آموزش قرآنی و اسلامی شخصیت عظیم‌الشان که بیان سخن و کلامش، مفاد و مضمون قرآن و اسلام بود، در میان مردم ما روحیه انقلابی و پارسایی انقلابی و وحدت کلمه بیشتر حکمفرما بود.

واضح است جامعه‌ای که در آن وحدت و یکدلی حاکم باشد، کمتر آسیب‌پذیر است؛ زیرا در چنین جوامعی به علت استحکام حکومت و حمایت مردم، دشمن امید کمتری برای رخنه در آن دارد و راه‌ها را بر روی خویش مسدود می‌بیند، از این‌رو نمی‌تواند جامعه را به آسیب و بحران دچار سازد و اوضاع را متشنج نماید.

۳- استعمارستیزی و برقراری عدالت اجتماعی: یکی از اهداف اولیه و اساسی معصومین(ع) استعمارستیزی و برقراری عدالت اجتماعی بود. علمای متدین و آگاه نظام شکوهمند اسلامی ایران نیز با پیروی از این مسلک، از آن سال که اجرای این رسالت را برعهده گرفتند، در مقابل استعمار با تمام قوا و توان مقابله کردند و درصدد برآمدن تا عدالت اجتماعی را به مفهوم واقعی خویش در جامعه اجرا نمایند. مردم ایران، برخلاف ادوار گذشته، در دوران انقلاب و پس از آن با دامن زدن به این مسأله، ثابت نموده‌اند که دیگر آن مردم قبل از انقلاب ایران نیستند که تابع استعمار باشند؛ چراکه خداوند در قرآن کریم به صراحت پیروزی مسلمانان را وعده داده و نقشه‌های منافقان را خشی اعلام کرده است.

نقطه مثبتی که باز در اینجا باید از نظر دور نماند، این است که "المنافقون و المنافقات بعضهم من بعض" (توبه / ۶۷) یعنی از جنس یکدیگرند. در مورد "المؤمنون و المومنات" می‌فرماید "بعضهم اولیاء بعض" (توبه / ۷۱)، یعنی پیوسته به یکدیگرند. بین منافقون و منافقات، آن صمیمیت و صفا و وحدت

هرگز به وجود نخواهد آمد. بالاخره در این جبهه واحد کفر و استکبار، اختلاف و تشتت رأی و تعارض قوا و نیروها با یکدیگر به قدری وجود خواهد داشت که اگر مومنین وقت شناس، وجود داشته باشند و بخواهند از فرصت‌ها استفاده کنند، بتوانند، لیکن ظاهر قضیه آن است که اگر خطر واحدی مجموعه قدرت مادی عالم و این امپراتوری خطرناک را تهدید بکند، آن‌ها دستشان با هم است.

۴- نزدیک ساختن احزاب و گروه‌های سیاسی کشور به هم برای حل مشکلات جامعه: هر جامعه در درون خود متشکل از احزاب و گروه‌هایی است که به خاطر برخی اهداف خاص تشکیل گردیده است و در سیاست‌های کلان جامعه مداخله می‌نمایند. در کشور ما نیز احزاب و جناح‌های مختلفی وجود دارد که هر کدام براساس مرام و اهداف خاصی به وجود آمده‌اند و در حیات سیاسی جامعه فعالیت می‌نمایند.

رهبر معظم انقلاب در دیدار با تنی چند از شخصیت‌ها و سران احزاب و جناح‌های سیاسی کشور، با تأکید بر ضرورت وفاداری به شعارها و مواضع اصولی انقلاب و با تبیین دیدگاه‌های دشمنان داخلی و خارجی، و لزوم شفاف‌گری صریح در مقابل آنان، در جهت عینیت بخشیدن به وحدت ملی فرمود: شما باید در جایگاه حقیقی خود محکم بایستید و با در دست گرفتن ابتکار عمل، با دوستان دیگری که در اصول انقلاب و نظام با هم توافق نظر دارید، گردهم آید و با تکرار اصول مشترک و تأکید بر خط امام، عدم جدایی دین از سیاست و دیگر اصول انقلاب، ضد انقلاب را منزوی و مرزهای خود را با آن‌ها کاملاً مشخص کنید و وحدت ملی را عینیت بخشید، بنده نیز از شما حمایت خواهم کرد.

۵- ارتباط تنگاتنگ دولت و ملت: ملت را می‌توان یک واحد بزرگ انسانی تعریف کرد که عامل پیوند آن فرهنگ و آگاهی مشترک است. از این پیوند است که احساس تعلق به یکدیگر و اساس وحدت میان افراد متعلق به آن واحد پدید می‌آید. در واقع ملت جزء مهم دولت می‌باشد و یکی از ارکان اساسی و مهم آن است که بی‌وجود ملت، دولت مفهوم خاص خویش را نخواهد داشت. از این رو در صورتی که میان ملت و دولت وحدت همه‌جانبه برقرار باشد، چنین ملتی هرگز اجازه نخواهند داد دولت در مشکلات و گرفتاری‌ها تنها بماند و به ضعف و انحلال دچار شود. مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، در بیانان‌شان اتحاد مردم با دولت را وصف‌نشدنی و سرمنشأ تمام پیروزی‌ها دانسته است: اتصال نظام، دولت، حکومت و مسئولان با مردم، یکی از همان نعمت‌های معجزه‌آسای الهی است. اگر مردم نبودند و این اخلاص‌ها و فداکاری‌های بی‌نظیر نبود، انقلاب هم پیروز نمی‌شد، جنگ هم به پیروزی نمی‌رسید، در مقابل محاصره اقتصادی دشمن هم توان مقاومت باقی نمی‌ماند، والا شما تصور می‌کنید

که شیاطین حاضرند یک حکومت و یک پرچم اسلامی را این طور برافراشته در عالم تحمل کنند؟ اگر در یک نقطه دنیا صدایی از اسلام بلند می‌شود، ببینید دستگاه‌های تبلیغاتی چه می‌کنند و چطور از غیظ به خود می‌پیچند و نمی‌توانند تحمل کنند! دیدید که در این چند سال، بازوهای شیطانی و دست‌های شیطانی در سراسر عالم در مقابل انقلاب و جمهوری اسلامی چه کردند. آنچه آن‌ها را تا امروز ناکام کرده است که نتوانسته‌اند مقاصد شومشان را عملی کنند، همین پیوند و اتصال ارتباط با مردم و حضور مردم در صحنه است. بنابراین وحدت مهم‌ترین عامل برقراری پیوند عاطفی عمیق میان ملت و دولت است که در صورت نبود آن جامعه به تشتت، هرج و مرج و اضمحلال دچار می‌شود.

۶- اتحاد کلمه و ایجاد دولتی مقتدر: یکی از تفاوت‌های اساسی نظام سیاسی اسلام با مکاتب سیاسی و حقوقی معاصر در مرزبندی موجود میان ملت و امت^۱ است. اسلام از آن جهت که دینی جاودانه و جهان‌شمول است و جامعه بشری را مخاطب خویش می‌داند، بدون توجه به مرزهای سرزمینی و تفاوت‌های نژادی، زبانی، ملی و فرهنگی از میان همه انسان‌ها سربازگیری می‌کند و نام امت واحده^۲ را بر پیروان خویش می‌نهد.

تشکیل امت واحده و اسلامی فراگیر میسر نیست، مگر در سایه اتحاد کلمه. البته اگر ما اتحاد کلمه داشته باشیم و بر روی آن تأکید کنیم، مسلماً دولت مقتدری خواهیم داشت که در تمام عرصه‌های جهانی جلوه‌گر خواهد شد و در برقراری عدالت اجتماعی گام‌های ارزنده‌ای برخواهد داشت.

وحدت اسلامی را در بین خودتان، با کمال قوت حفظ کنید. نگذارید همین دشمنان خبیثی که از آن‌ها اسم آوردیم، بتوانند یا طمع کنند که بین شما ملت اختلاف ایجاد کنند. امید است به فضل الهی، وحدت و یکپارچگی و ایمان و اقتدار شما، دنیای اسلام را هم بیدار کنید... شما تنها ملتی هستید که قدرتمندانه و با صدای رسا می‌گویید: فلسطین آری، اسلام آری، اسرائیل نه، امریکا نه، استکبار نه، این به برکت اسلام است.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق کیفی از نوع تحلیل مضمون^۱ (تحلیل تماتیک) می‌باشد. از آنجایی که این تحقیق به بررسی مفهومی انسجام ملی در اندیشه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) می‌پردازد، یک تحقیق اکتشافی محسوب می‌گردد و فاقد متغیر مستقل و وابسته است. جامعه آماری در این تحقیق شامل تمامی

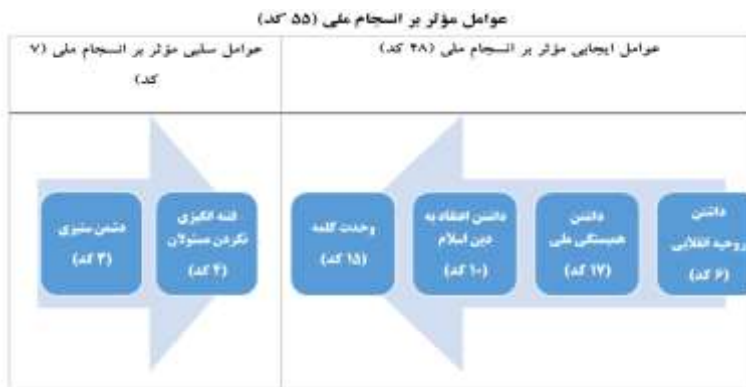
^۱. Thematic Analysis

سخنرانی‌هایی می‌باشد که حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) درباره انسجام ملی از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۷ سخنرانی فرمودند که به صورت تمام شمار مورد مطالعه قرار می‌گیرد. روش تحلیل در این تحقیق، تحلیل مضمونی است. تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش فرایندی برای تحلیل داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند براون و کلارک^۱ (۲۰۰۶)

یافته های پژوهش:

عوامل مؤثر بر انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای مد ظله العالی

بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، عوامل مؤثر بر انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۵۵ کد شناسایی و تفسیر گردیده است.

از میان ۵۵ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموع در شش مضمون به عنوان عوامل مؤثر بر انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این شش عامل در دو دسته ۱- عوامل ایجابی مؤثر بر انسجام ملی به تعداد ۴ مضمون حاوی ۴۸ کد و ۲- عوامل سلبی مؤثر بر انسجام ملی به تعداد ۲ مضمون حاوی ۷ کد باز و توصیفی، به عنوان مضامین فراگیر از طریق نرم افزار مکس کیودا تعریف و دسته‌بندی و احصاء گردیدند.

^۱ - Braun&Glarke

موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

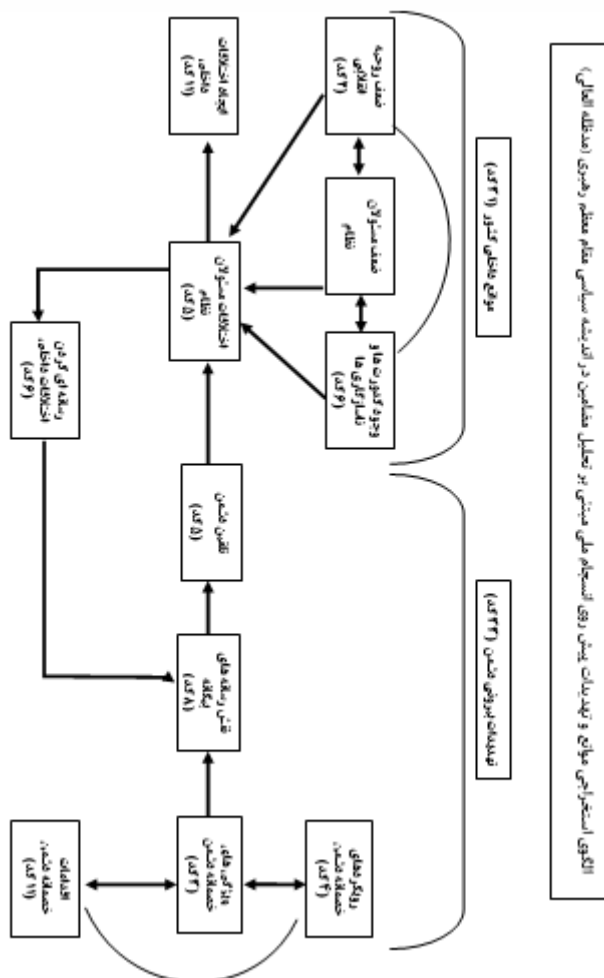
در پاسخ به این سوال که موانع و تهدیدهای پیش‌روی انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) از سال ۱۳۷۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۶۴ کد شناسایی و توصیف گردیده است.

از میان ۶۴ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در ۱۱ مضمون به عنوان موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۱۱ مضمون در دو دسته ۱- تهدیدهای پیش روی انسجام ملی به تعداد ۵ مضمون حاوی ۳۳ کد و ۲- موانع پیش روی انسجام ملی به تعداد ۶ مضمون حاوی ۳۱ کد باز و توصیفی، به عنوان مضامین فراگیر از طریق نرم افزار مکس کیودا به شرح زیر تعریف و دسته‌بندی و احصاء گردیدند. این مضامین در قالب الگوی زیر و روابط تاثیر و تاثر بین آنها، تحلیل گردیده‌اند.

تحلیل مضامین در خصوص موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی نشان می‌دهد که تهدیدهای پیش‌روی انسجام ملی شامل؛ ۱- رویکردهای خصمانه دشمن، ۲- ویژگی‌های خصمانه دشمن، ۳- اقدامات خصمانه دشمن، ۴- نقش رسانه‌های بیگانه و ۵- تلقین دشمن، تفسیر مضمونی گردیده است.

همچنین برای موانع پیش روی انسجام ملی شامل ۱- وجود کدورت‌ها و ناسازگاری‌ها، ۲- ضعف مسئولان نظام، ۳- ضعف روحیه انقلابی، ۴- اختلافات مسئولان نظام، ۵- رسانه‌ای کردن اختلافات داخلی، و ۶- ایجاد اختلافات داخلی، تفسیر مضمونی گردیده است.

الگوی تحلیل مضمونی زیر نشان می‌دهد که تهدیدهای دشمن ابتدا با رویکردهای خصمانه شروع می‌شود که این رویکردها خود ناشی از ویژگی‌های خصمانه بوده که علیه نظام جمهوری اسلامی اقدام می‌شود. در ادامه این رویکردها و اقدامات خود را در رسانه‌های بیگانه نشان می‌دهد که از طریق تلقین موجب اختلافات میان مسئولان نظام می‌شود. هم‌زمان که این تهدیدهای دشمن بر اختلافات میان مسئولان اثر می‌گذارد؛ موانع داخلی نظیر ۱- وجود کدورت‌ها و ناسازگاری‌ها، ۲- ضعف مسئولان نظام، ۳- ضعف روحیه انقلابی موجب اختلافات میان مسئولان نظام می‌شود. این تاثیر هم‌زمان تهدیدهای دشمن و موانع داخلی، در کنار رسانه‌ای کردن اختلافات داخلی میان مسئولان نظام، موجب اختلافات داخلی می‌شود که مانع از انسجام ملی در جمهوری اسلامی می‌شود.

ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

در پاسخ به این سوال که ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۱۱۰ کد شناسایی و توصیف گردیده است.

از میان ۱۱۰ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در ۱۳ مضمون به عنوان مؤلفه‌های مؤثر در سیستم انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای تفسیر گردیدند. در مرحله

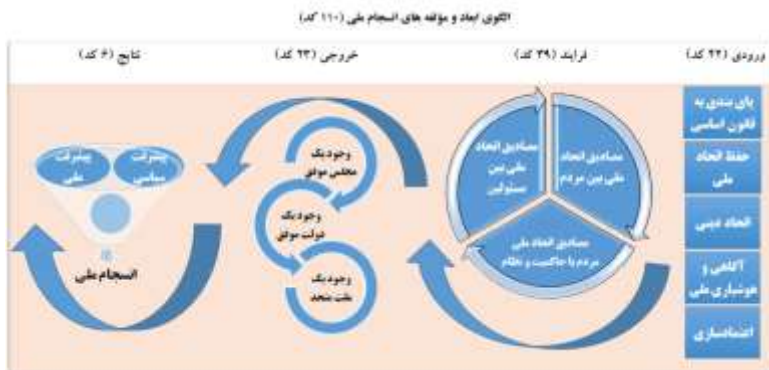
سوم، این ۱۳ مضمون در چهار مضمون فراگیر شامل: ۱- ورودی‌های انسجام ملی به تعداد ۵ مضمون حاوی ۴۲ کد و ۲- فرایندهای انسجام ملی به تعداد ۴ مضمون حاوی ۳۷ کد باز و توصیفی، ۳- خروجی انسجام ملی به تعداد ۳ مضمون حاوی ۲۳ کد، و ۴- نتایج انسجام ملی به تعداد یک مضمون حاوی ۶ کد، از طریق نرم افزار مکس کیودا به شرح زیر تعریف و دسته‌بندی و احصاء گردیدند. این مضامین در قالب الگوی زیر و روابط تاثیر و تاثر بین آنها، تحلیل گردیده‌اند.

تحلیل مضامین در خصوص ورودی انسجام ملی نشان می‌دهد که ورودی‌های انسجام ملی شامل: ۱- اعتمادسازی، ۲- آگاهی و هوشیاری ملی، ۳- اتحاد دینی، ۴- حفظ اتحاد ملی و ۵- پای بندی به قانون اساسی، تفسیر مضمونی گردیده است.

همچنین برای فرایندهای انسجام ملی شامل ۱- مصادیق اتحاد ملی بین مردم و مسئولین، ۲- مصادیق اتحاد ملی بین مسئولین، ۳- مصادیق اتحاد ملی مردم با حاکمیت و نظام، تفسیر مضمونی گردیده است.

در خصوص خروجی انسجام ملی سه نوع مؤلفه شامل: ۱- وجود مجلس موفق، ۲- وجود یک دولت متحد، و ۳- وجود یک دولت موفق، تفسیر مضمونی گردید. در نهایت برای نتایج انسجام ملی پیشرفت سیاسی و ملی تفسیر مضمونی گردیده است.

الگوی تحلیل مضمونی زیر نشان می‌دهد که ابتدا پنج مؤلفه: ۱- اعتمادسازی، ۲- آگاهی و هوشیاری ملی، ۳- اتحاد دینی، ۴- حفظ اتحاد ملی و ۵- پای بندی به قانون اساسی، به عنوان ورودی‌های انسجام ملی در فرایندهای انسجام ملی اثر می‌گذارند و در ادامه سه ضلع مثلث اتحاد ملی شامل اتحاد مردم با مسئولین، اتحاد بین مردم و مسئولین، و اتحاد بین مردم، منجر به وجود ملت متحد، مجلس موفق و دولت موفق خواهد شد. نتیجه این فرایند و خروجی انسجام ملی، پیشرفت سیاسی و ملی خواهد بود.

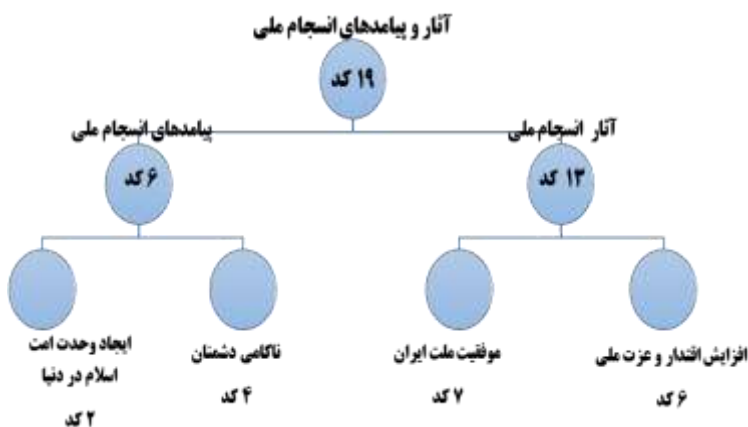

آثار و پیامدهای انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

در پاسخ به این سوال که آثار و پیامدهای انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، آثار و پیامدهای انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۱۹ کد شناسایی و توصیف گردیده است.

از میان ۲۱ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در ۴ مضمون به عنوان آثار و پیامدهای انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۴ مضمون تفسیری در دو مضمون فراگیر شامل: ۱- آثار انسجام ملی به تعداد ۲ مضمون به اسامی ایجاد وحدت امت اسلامی در دنیا و ناکامی دشمنان حاوی ۶ کد و ۲- پیامدهای انسجام ملی به تعداد ۲ مضمون به اسامی افزایش اقتدار و عزت ملی و موفقیت ملت ایران حاوی ۱۳ کد باز و توصیفی، از طریق نرم افزار مکس کیودا به شرح زیر تعریف و دسته بندی و احصاء گردیدند. این مضامین در قالب الگوی زیر و روابط تاثیر و تاثیر بین آنها، تحلیل گردیده‌اند.

آثار و پیامدهای انسجام ملی (۱۹ کد)

راهکارهای انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

در پاسخ به این سوال که راهکارهای انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، راهکارهای انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۱۸۲ کد شناسایی و توصیف گردیده است.

از میان ۱۸۲ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموع ۱۳ مضمون به عنوان راهکارهای تقویت انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۱۳ مضمون در دو مضمون فراگیر شامل: الف- اقدامات ایجابی به تعداد ۳ مضمون فراگیر خود شامل ۱- اتحاد و همدلی بین آحاد جامعه حاوی ۳۳ کد و ۲- حفظ و تقویت اتحاد ملی به تعداد ۴ مضمون حاوی ۸۷ کد باز و توصیفی، ۳- انقلابی‌گری و پای بندی به نظام و اسلام به تعداد ۳ مضمون حاوی ۲۳ کد، دسته بندی شده است.

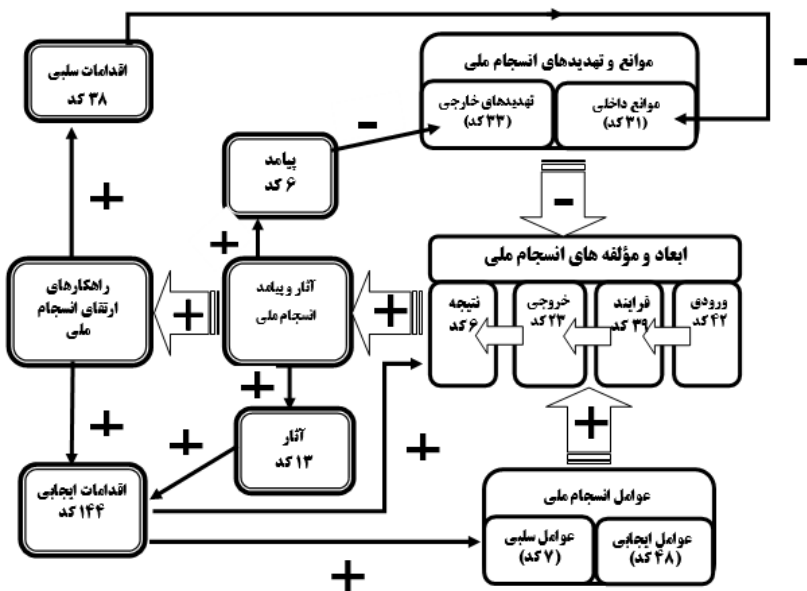
همچنین در قسمت ب- اقدامات سلبی انسجام ملی شامل سه مضمون تفسیری ۱- مقابله با اختلافات ملی حاوی ۱۶ کد، ۲- رفتارهای جمعی مقابله با دشمن حاوی ۹ کد، و ۳- رسانه ای نکردن اختلافات حاوی ۱۳ کد، که در مجموع اقدامات سلبی برای تقویت انسجام ملی به تعداد ۳۸ کد تعریف گردیده است.

تحلیل مضامین در خصوص راهکارهای تقویت انسجام ملی نشان می دهد که دو دسته برای تقویت انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) شامل اقدامات ایجابی به تعداد ۱۴۳ کد باز و توصیفی که خود شامل ۳ مضمون فراگیر و ۱۰ مضمون تفسیری دسته بندی و احصاء گردیده است. در زمینه اقدامات سلبی به تعداد ۳ مضمون تفسیری به همراه ۳۸ کد باز و توصیفی به شرح نمودار زیر احصاء و ترسیم گردیده است.

راهکارهای تقویت انسجام ملی (۱۸۲ کد)

الگوی نهایی انسجام ملی در اندیشه سیاسی حضرت آیت الله خامنه ای

نتیجه گیری

تحقیق حاضر در راستای پاسخگویی به پنج سوال فرعی و دارای یک سوال اصلی بوده است. این سوالات شامل: انسجام ملی در اندیشه سیاسی ایشان به چه معناست؟ ابعاد و مؤلفه های انسجام ملی کدامند؟ عوامل تشکیل دهنده انسجام ملی در اندیشه ایشان چیست؟ موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی کدامند؟ این مفهوم دارای چه آثار و پیامدهایی برای جامعه ایران دارد؟ و در نهایت راهکارهای تقویت انسجام ملی در ایران چیست؟

سوال فرعی اول عبارت است از اینکه عوامل مؤثر بر انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) کدامند؟

بر اساس داده های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، عوامل مؤثر بر انسجام ملی در تمامی سخنرانی های حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۵۵ کد به عنوان مضامین پایه کدگذاری گردیده است.

از میان ۵۵ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در شش مضمون به عنوان عوامل مؤثر بر انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این شش عامل در دو دسته ۱- عوامل ایجابی مؤثر بر انسجام ملی به تعداد ۴ مضمون حاوی ۴۸ کد و ۲-

عوامل سلبی مؤثر بر انسجام ملی به تعداد ۲ مضمون حاوی ۷ کد باز و توصیفی، به عنوان مضامین فراگیر از طریق نرم افزار مکس کیودا تعریف و دسته بندی و احصاء گردیدند.

در پاسخ به این سوال دوم که موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، موانع و تهدیدهای پیش‌روی انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۶۴ کد به عنوان مضامین پایه کدگذاری گردیده است.

از میان ۶۴ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در ۱۱ مضمون به عنوان موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۱۱ مضمون در دو دسته ۱- تهدیدهای پیش روی انسجام ملی به تعداد ۵ مضمون حاوی ۳۳ کد و ۲- موانع پیش روی انسجام ملی به تعداد ۶ مضمون حاوی ۳۱ کد باز و توصیفی، به عنوان مضامین فراگیر از طریق نرم افزار مکس کیودا به شرح زیر تعریف و دسته بندی و احصاء گردیدند. این مضامین در قالب الگوی زیر و روابط تاثیر و تاثر بین آنها، تحلیل گردیده‌اند.

تحلیل مضامین در خصوص موانع و تهدیدهای پیش روی انسجام ملی نشان می‌دهد که تهدیدهای پیش‌روی انسجام ملی شامل؛ ۱- رویکردهای خصمانه دشمن، ۲- ویژگی‌های خصمانه دشمن، ۳- اقدامات خصمانه دشمن، ۴- نقش رسانه‌های بیگانه و ۵- تلقین دشمن، تفسیر مضمونی گردیده است.

همچنین برای موانع پیش روی انسجام ملی شامل ۱- وجود کدورت‌ها و ناسازگاری‌ها، ۲- ضعف مسئولان نظام، ۳- ضعف روحیه انقلابی، ۴- اختلافات مسئولان نظام، ۵- رسانه‌ای کردن اختلافات داخلی، و ۶- ایجاد اختلافات داخلی، تفسیر مضمونی گردیده است.

الگوی تحلیل مضمونی زیر نشان می‌دهد که تهدیدهای دشمن ابتدا با رویکردهای خصمانه شروع می‌شود که این رویکردها خود ناشی از ویژگی‌های خصمانه بوده که علیه نظام جمهوری اسلامی اقدام می‌شود. در ادامه این رویکردها و اقدامات خود را در رسانه‌های بیگانه نشان می‌دهد که از طریق تلقین موجب اختلافات میان مسئولان نظام می‌شود. همزمان که این تهدیدهای دشمن بر اختلافات میان مسئولان اثر می‌گذارد؛ موانع داخلی نظیر ۱- وجود کدورت‌ها و ناسازگاری‌ها، ۲- ضعف مسئولان نظام، ۳- ضعف روحیه انقلابی موجب اختلافات میان مسئولان نظام می‌شود. این تاثیر همزمان تهدیدهای دشمن و موانع داخلی، در کنار رسانه‌ای کردن اختلافات داخلی میان مسئولان نظام، موجب اختلافات داخلی می‌شود که مانع از انسجام ملی در جمهوری اسلامی می‌شود.

در پاسخ به این سوال سوم که ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، ابعاد و مؤلفه‌های انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۱۱۰ کد به شرح زیر به عنوان مضامین پایه کدگذاری گردیده است.

از میان ۱۱۰ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در ۱۳ مضمون به عنوان مؤلفه‌های مؤثر در سیستم انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۱۳ مضمون در چهار مضمون فراگیر شامل: ۱- ورودی‌های انسجام ملی به تعداد ۵ مضمون حاوی ۴۲ کد و ۲- فرایندهای انسجام ملی به تعداد ۴ مضمون حاوی ۳۷ کد باز و توصیفی، ۳- خروجی انسجام ملی به تعداد ۳ مضمون حاوی ۲۳ کد، و ۴- نتایج انسجام ملی به تعداد یک مضمون حاوی ۶ کد، از طریق نرم افزار مکس کیودا به شرح زیر تعریف و دسته بندی و احصاء گردیدند. این مضامین در قالب الگوی زیر و روابط تاثیر و تاثیر بین آنها، تحلیل گردیده‌اند.

تحلیل مضامین در خصوص ورودی انسجام ملی نشان می‌دهد که ورودی‌های انسجام ملی شامل: ۱- اعتمادسازی، ۲- آگاهی و هوشیاری ملی، ۳- اتحاد دینی، ۴- حفظ اتحاد ملی و ۵- پای بندی به قانون اساسی، تفسیر مضمونی گردیده است.

همچنین برای فرایندهای انسجام ملی شامل ۱- مصادیق اتحاد ملی بین مردم و مسئولین، ۲- مصادیق اتحاد ملی بین مسئولین، ۳- مصادیق اتحاد ملی مردم با حاکمیت و نظام، تفسیر مضمونی گردیده است.

در خصوص خروجی انسجام ملی سه نوع مؤلفه شامل: ۱- وجود مجلس موفق، ۲- وجود یک دولت متحد، و ۳- وجود یک دولت موفق، تفسیر مضمونی گردید. در نهایت برای نتایج انسجام ملی پیشرفت سیاسی و ملی تفسیر مضمونی گردیده است.

الگوی تحلیل مضمونی زیر نشان می‌دهد که ابتدا پنج مؤلفه: ۱- اعتمادسازی، ۲- آگاهی و هوشیاری ملی، ۳- اتحاد دینی، ۴- حفظ اتحاد ملی و ۵- پای بندی به قانون اساسی، به عنوان ورودی‌های انسجام ملی در فرایندهای انسجام ملی اثر می‌گذارند و در ادامه سه ضلع مثلث اتحاد ملی شامل اتحاد مردم با مسئولین، اتحاد بین مردم و مسئولین، و اتحاد بین مردم، منجر به وجود ملت متحد، مجلس موفق و دولت موفق خواهد شد. نتیجه این فرایند و خروجی انسجام ملی، پیشرفت سیاسی و ملی خواهد بود.

در پاسخ به این سوال چهارم که آثار و پیامدهای انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده‌های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، آثار و پیامدهای انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۲۱ کد به عنوان مضامین پایه کدگذاری گردیده است.

از میان ۲۱ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموعه در ۴ مضمون به عنوان آثار و پیامدهای انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۴ مضمون تفسیری در دو مضمون فراگیر شامل: ۱- آثار انسجام ملی به تعداد ۲ مضمون به اسامی ایجاد وحدت امت اسلامی در دنیا و ناکامی دشمنان حاوی ۶ کد و ۲- پیامدهای انسجام ملی به تعداد ۲ مضمون به اسامی افزایش اقتدار و عزت ملی و موفقیت ملت ایران حاوی ۱۳ کد باز و توصیفی، از طریق نرم افزار مکس کیودا به شرح زیر تعریف و دسته بندی و احصاء گردیدند. این مضامین در قالب الگوی زیر و روابط تاثیر و تاثر بین آنها، تحلیل گردیده‌اند.

در پاسخ به این سوال پنجم که راهکارهای انسجام ملی بر اساس نظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) چه می‌باشد؟ بر اساس داده های کدگذاری شده در نرم افزار مکس کیودا، راهکارهای انسجام ملی در تمامی سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) از سال ۱۳۳۸ تا ۱۳۹۷ به تعداد ۱۸۲ کد به شرح زیر به عنوان مضامین پایه کدگذاری گردیده است.

از میان ۱۸۲ کدگذاری باز و توصیفی استخراج شده، در مجموع ۱۳ مضمون به عنوان راهکارهای تقویت انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی) تفسیر گردیدند. در مرحله سوم، این ۱۳ مضمون در دو مضمون فراگیر شامل: الف- اقدامات ایجابی به تعداد ۳ مضمون فراگیر خود شامل ۱- اتحاد و همدلی بین آحاد جامعه حاوی ۳۳ کد و ۲- حفظ و تقویت اتحاد ملی به تعداد ۴ مضمون حاوی ۸۷ کد باز و توصیفی، ۳- انقلابی‌گری و پای‌بندی به نظام و اسلام به تعداد ۳ مضمون حاوی ۲۳ کد، دسته بندی شده است.

همچنین در قسمت ب- اقدامات سلبی انسجام ملی شامل سه مضمون تفسیری ۱- مقابله با اختلافات ملی حاوی ۱۶ کد، ۲- رفتارهای جمعی مقابله با دشمن حاوی ۹ کد، و ۳- رسانه ای نکردن اختلافات حاوی ۱۳ کد، که در مجموع اقدامات سلبی برای تقویت انسجام ملی به تعداد ۳۸ کد تعریف گردیده است.

تحلیل مضامین در خصوص راهکارهای تقویت انسجام ملی نشان می‌دهد که دو دسته برای تقویت انسجام ملی از منظر حضرت آیت الله خامنه ای شامل اقدامات ایجابی به تعداد ۱۴۳ کد باز و توصیفی که خود شامل ۳ مضمون فراگیر و ۱۰ مضمون تفسیری دسته بندی و احصاء گردیده است. در

زمینه اقدامات سلبی به تعداد ۳ مضمون تفسیری به همراه ۳۸ کد باز و توصیفی به شرح نمودار زیر احصاء و ترسیم گردیده است.

در مجموع ۴۳۲ کد به عنوان مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر در پاسخگویی به سوال تحقیق بر اساس تحلیل مضمونی با روش مکس کیودا انجام گردیده است.

پیشنهاد های پژوهش

الف- پیشنهادهای کاربردی پژوهش

۱- افزایش آگاهی و هوشیاری مردم در رابطه با تقویت راهکارهای انسجام ملی برای مقابله با رویکردها، ویژگی ها و اقدامات خصمانه دشمنان به ویژه در شرایط تحریم هم جانبه ایران از سوی کشورهای بیگانه

۲- تبیین مناسب و جلسات اندیشه ورزی در رسانه های ملی مبتنی بر اینکه رسانه های داخلی به اختلافات داخلی دامن نزده و خواسته های دشمنان را در رابطه با تخریب انسجام ملی و امنیت ملی کشور امیدوار نکنند.

۳- تبیین مناسب و جلسات اندیشه ورزی در رسانه ملی با دعوت از مسئولان عالی رتبه نظام مبنی بر اینکه به بهانه اختلافات حزبی و سیاسی، موجب تخریب انسجام ملی نشوند.

۴- در تدوین سند راهبردهای امنیت ملی، توجه به انسجام ملی و اتحاد ملی و وحدت کلمه و تمامی مضامینی که در این پژوهش استخراج گردیده، مورد توجه قرار گیرد.

۵- نظریه حضرت آیت الله خامنه ای در باره انسجام و همبستگی ملی با سایر نظریه پردازان غربی در این زمینه مورد مطالعه و مقایسه قرار گیرد و این رویکرد مقایسه ای در همایش ملی با این عنوان انسجام ملی صورت پذیرد.

ب- پیشنهادهای آتی پژوهشی برای پژوهشگران

۱- فراتحلیل مضمونی انسجام ملی مبتنی بر سخنرانی های حضرت آیت الله خامنه ای (مد ظله العالی)

۲- مقایسه نظریه حضرت آیت الله خامنه ای (مد ظله العالی) در خصوص انسجام ملی با سایر نظریه

پردازان غربی و اندیشمندان اسلامی

۳- تحلیل مضمونی رابطه انسجام ملی با انسجام اسلامی در اندیشه سیاسی حضرت آیت الله

خامنه ای (مد ظله العالی)

۴- تحلیل مضمونی رابطه انسجام ملی و نفوذ در اندیشه سیاسی حضرت آیت الله خامنه ای (مد ظله العالی)

منابع

- ابراهیمی، خدایار (۱۳۹۴). «انسجام ملی فرهنگی زمینه ساز سلطه همه جانبه دشمن؛ با تاکید بر خودباختگی فرهنگی در اندیشه امام و رهبری»، شماره ۴۳.
- احمدیان، علی اکبر (۱۳۹۴) «نظریه انسجام ملی؛ تبیین ماهیت انواع انسجام ملی و رابطه آنها با دستگاه چهار طیفی تهدید (با بهره گیری از دیدگاه‌ها و بیانات امام خامنه‌ای)»، شماره ۲۸.
- استونز، راب (۱۳۷۹). متفکران بزرگ جامعه‌شناسی، میردامادی، تهران: نشر مرکز، چاپ اول.
- انسجام ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری (۱۳۹۶). تبریز: موسسه آوای بینش.
- آرون، ریمون (۱۳۷۲). مراحل اساسی اندیشه در جامعه‌شناسی، پرهام، تهران: سهامی انتشار، چاپ سوم.
- بابایی، محمدباقر (۱۳۹۶). «راهبرد مقابله با جریان نفوذ از منظر قرآن»، فصلنامه سیاست دفاعی، سال ۲۵، شماره ۹۸.
- بیانات مقام معظم رهبری^(مدظله العالی). دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (۱۳۹۴). قابل دسترس در: www.khamenei.ir
- بیرو، آلن (۱۳۶۷). فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران: کیهان، چاپ دوم.
- پورکاوه دهکردی، محمد و صلواتیان، سیاوش (۱۳۹۶). «فرایند و سازوکار پروژه نفوذ بر مبنای دیدگاه مقام معظم رهبری»، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، سال ۱۴، شماره ۵۰، پاییز.
- ترکی، روح الله (۱۳۹۷). «اتحاد ملی و انسجام اسلامی از منظر آیات، احادیث و روایات اسلامی»، ماهنامه پژوهش ملل، سال ۳، شماره ۳۲.
- تنهایی، ابوالحسن (۱۳۷۴). درآمدی بر مکاتب و نظریه‌های جامعه‌شناسی، تهران: مرندیز، چاپ دوم.
- توکلی، مرتضی و مطهری‌فرد، مرتضی (۱۳۹۶). «هندسه نفوذ سیاسی و تاثیر تهدیدهای آن بر امنیت ملی؛ با تاکید بر رهنمودهای رهبری»، دو فصلنامه پژوهش‌های سیاست اسلامی، سال ۵، شماره ۱۲، پاییز و زمستان.
- جعفری ترزئق، یحیی (۱۳۹۴). «بررسی و تبیین مبانی و مولفه‌های انسجام ملی در راه دستیابی به امنیت ملی پایدار(با تاکید بر مساله قومیت)»، هشتمین کنگره انجمن ژئوپلیتیک ایران همدلی اقوام ایرانی انسجام و اقتدار ملی، سندج، انجمن ژئوپلیتیک ایران.
- چلبی، مسعود (۱۳۷۸). جامعه‌شناسی نظم، تهران: نشر نی.
- چلبی، مسعود (۱۳۷۵). جامعه‌شناسی نظم با تشریح و تحلیل نظم اجتماعی، چاپ اول، تهران: نی.

حاتمی، حمید رضا و طهماسبی پور، ملیحه (۱۳۹۴). «نفوذشناسی؛ بازخوانی اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)»، دو فصلنامه مطالعات عملیات روانی، شماره ۴۲، بهار و تابستان.

حاتمی سبزواری، سیدجواد (۱۳۹۶). «واکاوی مسئله انسجام ملی فرهنگی در کلام مقام معظم رهبری با تکیه بر آیات قرآن»، فرهنگ در دانشگاه اسلامی، سال هفتم، شماره چهارم.

خسروپناه، عبدالحسین (۱۳۹۶). منظومه فکری آیت‌الله العظمی خامنه‌ای: تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، جلد اول و دوم.

خسروی، سعید و حسینی مهر، مصطفی (۱۳۹۵). «نقش قومیت‌ها بر تقویت انسجام ملی»، فصلنامه مطالعات علوم سیاسی، حقوق و فقه، سال ۲، شماره ۲.

دولتی، مجتبی و سید رضا، موسوی (۱۳۹۴). «راهکارهای مقابله با جنگ نرم با تاکید بر نفوذ در قرآن کریم»، دو فصلنامه مطالعات عملیات روانی، شماره ۴۲، بهار و تابستان.

زارع نیستانک، محمد (۱۳۹۴). «نسبت هویت ملی و هویت قومی با وحدت و انسجام ملی»، هشتمین کنگره انجمن ژئوپلیتیک ایران همدلی اقوام ایرانی انسجام و اقتدار ملی، سندج، انجمن ژئوپلیتیک ایران.

زارعی، غفار و بامری، مسلم (۱۳۹۷). «راهبرد تهدیدات نرم دشمن و تاثیر آن بر استحاله فرهنگی (با تاکید بر رهنمودهای مقام معظم رهبری)»، ماهنامه پژوهش ملل، دوره سوم، شماره ۳۴، مهر.

ساعدی، فرشاد (۱۳۹۶). «بررسی نقش سازمان بسیج در انسجام ملی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران بر اساس نظریه وفاق ملی امام خمینی (ره)»، همایش بین‌المللی حقوق علوم سیاسی و معارف اسلامی، تهران، مرکز همایش‌های کوشاگستر

سعیدی، علی (۱۳۹۵). جریان‌شناسی انسجام ملی در انقلاب‌ها، تهران: زمزم هدایت.

ضابط پورکاری، غلامرضا و رزاقی هریکنده‌ئی، هادی (۱۳۹۴). «رهبری و مدیریت اسلامی با تاکید بر اتحاد ملی و انسجام اسلامی»، دومین همایش بین‌المللی مدیریت و فرهنگ توسعه، تهران، موسسه سفیران فرهنگی مبین

طالعی حور، رهبر و بهرامی، رستم (۱۳۹۶). «راهبرد نفوذ ایالات متحده آمریکا و تاثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (با تاکید بر دیدگاه مقام معظم رهبری)»، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، سال ۱۴، شماره ۴۸، تابستان.

عیوضی، محمدرحیم (۱۳۹۵). «مبانی جنگ نرم در اندیشه مقام معظم رهبری»، حبل المتین، سال ۵، شماره ۱۴.

فرکلاف، نورمن (۱۳۷۹). تحلیل انتقادی گفتمان، ترجمه فاطمه شایسته پیران، شعبانعلی بهرام پور، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه‌ها.

فیروزیان، شبیر (۱۳۹۶). «تاملی قرآنی روایی در ویژگی‌ها و روش‌های انسجام ملی دشمن در دستگاه محاسباتی مردم و مسئولان نظام اسلامی»، ماهنامه معرفت، سال ۲۴، شماره ۲۳۸، مهر.

فیض، داود؛ شرفی، وحید؛ آقائی، هادی و محمدیاری، زهره (۱۳۹۴). «شناسایی ذهنیت افراد نسبت به نفوذ دشمن با استفاده از روش کیو»، فصلنامه سیاست دفاعی، سال ۲۴، شماره ۹۳.

قاسمی، محمد علی (۱۳۸۴). «اعتماد و نظم اجتماعی»، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۸، شماره ۳۰، بهار.

کوزر، لوئیس (۱۳۸۲). زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی، ثلاثی، تهران: علمی، چاپ پنجم. گروه پژوهشی امنیت و جامعه (۱۳۹۲). «مبانی نظری امنیت انتظامی»، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

گوهری‌مقدم، ابوذر و کیانی مجاهد، حامد (۱۳۹۷). «نفوذ گفتمانی ایالات متحده آمریکا در جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اندیشه‌های مقام معظم رهبری»، فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی، سال ۷، شماره ۲۴، بهار.

مرادی، عبدالله (۱۳۹۴). «پسابرجام؛ گزینه‌های راهبردی و الگوی انسجام ملی دشمن در جمهوری اسلامی»، دو فصلنامه مطالعات عملیات روانی، شماره ۴۲، بهار و تابستان.

مهاجرنیا، محسن (۱۳۹۳). فلسفه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی. ورسلی، پیتر (۱۳۸۸). نظریه‌های جامعه‌شناسی نظم، ترجمه سعید معیدفر، تهران: نشر جامعه‌شناسان.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). "Using thematic analysis in psychology",

Qualitative Research in Psychology, Vol. 3, No. 2, Pp. 77-101

Sarker Suprateek; Francis Lau; Sundeep Sahay. (2001). Using An Adopted Grounded Theory: Approach for Inductive Theory Building About Virtual Team Development Vol, 32; No, 1.